

Seksuelle overgrep - Barn 0-18 år med utviklingshemming og/eller andre varige funksjonsnedsettelse

D51479

Utgave:
2.03Gjelder fra:
29.10.2024

Side 1 av 5

Hensikt og omfang

- Beskrive hvordan man skal avdekke og håndtere ved akutt eller mistanke om seksuelle overgrep overfor barn 0-18 år med utviklingshemming og/eller andre varige funksjonsnedsettelse.
- Ved akutt eller mistanke om at pasienten har vært eller er utsatt for seksuelle overgrep, har den som fatter mistanke plikt til å handle for å forebygge at videre overgrep skjer, jf. Straffeloven §196 og Helsepersonelloven §31 og §33, Rundskriv IS-17/2006, Sosial og Helsedirektoratet.

Ansvar/målgruppe

- Ansatte i habiliteringstjenesten i Sykehuset Innlandet (SI)
- Ansatte i andre divisjoner som opplever akutt eller mistanke om seksuelle overgrep overfor barn 0-18 år med utviklingshemming og/eller andre varige funksjonsnedsettelse

Handling

- 1) Ved akutte hendelser
- 2) Ved mistanke

1a) Akutte hendelser

Tredjehåndsinformasjon

Dette er informasjon gitt av andre (foreldre, nærpersoner, ansatte) i konsultasjon eller telefon hvor det blir gitt opplysninger om hendelse(r) av seksualisert atferd som fremmer bekymring (Trafikklyset, Hegge 2011, Helsedirektoratet).

Akutt med nærhet i tid

De opplagte akutte situasjonene er relativt lette å identifisere. Dette er situasjoner der du er vitne til handlingen, eller der handlingen har skjedd for kort tid siden og/eller åstedet har biologiske spor (Bufdir, 2014).

Akutt med fare for gjentakelse

En annen form for akutte situasjoner, er der hvor det blir rapportert/avdekket overgrep som ligger noe tilbake i tid, men hvor faren for gjentakelse anses som høy (Bufdir, 2014).

Utgave: 2.03	Seksuelle overgrep - Barn 0-18 år med utviklingshemming og/eller andre varige funksjonsnedsettelse	D51479 Side 2 av 5
-----------------	---	-----------------------

1b) Fremgangsmåte ved akutte hendelser:

Tredjehåndsinformasjon:	Forklaring/ dokumentasjon
<p>Informasjon gitt av andre (foreldre, nærpersoner, ansatte)</p> <p>Oppnår ikke kontakt med nærmeste leder, kontakt fagpersoner med spesifikk kompetanse</p>	<p>Kontakt din nærmeste leder. Vurder om politi, barnevern eller Statens barnehus kontaktes. Vurder om Avvergingsplikten i Straffeloven § 196 er gjeldende. Benytt prosedyren; Opplysningsplikt til politiet, punkt b. Dokumenter i skjermet journalnotat og hindre pasient innsyn jf. lovbestemmelser</p> <p>ELLER:</p> <p>Be vedkommende om å ta kontakt med Statens barnehus for anonym drøfting.</p> <p>Lillehammer: Erkki Rustad og Hedda Lervold Sanderud: Marius Bakken og Irene Kjærnstad</p>
Handling ved akutt med nærhet i tid:	Forklaring/dokumentasjon
Er det akutt fare for liv og helse kontaktes politiet umiddelbart på nødnummer 112	Følg prosedyre; Opplysningsplikt til politiet
Dersom pasienten forteller selv, forhold deg rolig og lytt til det pasienten sier. Trygg pasienten, det skal ikke gis lovnad om å ikke fortelle «hemmeligheten» videre.	Benytt prosedyren Opplysningsplikt til politiet Pasientens informasjon skal dokumenteres ordrett i pasientens journal. Dokumenter i skjermet journalnotat og hindre pasient innsyn jf. lovbestemmelser
Ikke konfronter antatt utøver pga. fare for bevisforspillelse.	Kontakt med antatt utøver er politiets oppgave.
Ring politiet og fortell om den informasjonen du har fått. NB! Viktig å fortelle at personen har utviklingshemming og/eller andre funksjonsnedsettelse. Politiet forteller deg hva du så skal gjøre. Politiet har ansvar for kontakt med barnevernet.	Hpl. §31 helsepersonell har en <i>plikt</i> til å gi politi informasjon når det er nødvendig for å <i>avverge</i> alvorlig skade på person. Avvergeplikten § 196 i Straffeloven.
Kontakt din nærmeste leder	Ved å kontakte leder så vil du få beskjed om hva tjenesten skal gjøre i hht. de opplysninger du har mottatt.
Følg prosedyre for opplysningsplikt til barnevernet i kvalitetsportalen Merk at man både kan ha meldeplikt til politiet og til barnevernet i slike saker	Benytt prosedyrene for videre saksgang: <ul style="list-style-type: none"> • Barn - Opplysningsplikt til barnevern • Opplysningsplikt - Varsling av Politi og Brannvesen (Nødetater)

Akutt med fare for gjentakelse:	Forklaring/dokumentasjon
Kontakt din nærmeste leder.	Ved å kontakte leder så vil du få beskjed om hva tjenesten skal gjøre i hht. de opplysninger du har mottatt.

<p>Gjør vurdering om avvergeplikten inntreer jf. Straffeloven § 196.</p> <p>Vurder hvor akutt situasjonen er, om det er tid til å undersøke mer først eller om saken haster.</p> <p>Kontakt Statens barnehus, Hamar. Drøft opplysningene anonymt.</p>	<p>Følg prosedyre; Opplysningsplikt til politiet, punkt b</p> <p>Barnehuset vil kunne bistå i å gi råd og veiledning. Telefonnummer: 62 55 62 50 (sentralbord)</p> <p>Det er opprettet samarbeid med Statens barnehus jf. samarbeidsrutine.</p>
---	---

2a) Ved mistanke

- Pasienten forteller selv
- Tredjehåndsinformasjon
  - Gitt av andre i konsultasjon eller telefon
  - I inntak: Opplysning i henvisning, ressurs sak

2b) Fremgangsmåte ved mistanke

Pasienten forteller selv	Forklaring/dokumentasjon
<p>Pasienten forteller selv, forhold deg rolig og lytt til det pasienten sier. Trygg pasienten</p>	<p>Pasientens informasjon skal dokumenteres ordrett i pasientens journal. Dokumenter i i skjermet journalnotat og hindre pasient innsyn jf. lovbestemmelser</p>
<p>Fortell vedkommende at det er fint at pasienten forteller dette til deg, og at du vil hjelpe. Det skal ikke gis lovnad om å ikke fortelle «hemmeligheten» videre. La pasienten snakke fritt. Dersom spørsmål må stilles skal de stilles åpne, og ikke lukkede.</p>	<p>Vurder hvor akutt situasjonen er, om det er tid til å undersøke mer først eller om saken haster. Vurder hvor påregnelig det er for at det vil skje en alvorlig skade på person, alvorlighetsgrad og skadepotensiale. Varslingsplikt vil også kunne inntre utenfor det helt akutte. Følg prosedyre; Opplysningsplikt til politiet.</p>
<p>Kontakt din nærmeste leder. Gjør vurdering om avvergeplikten inntreer jf. Straffeloven § 196. Oppnår ikke kontakt med nærmeste leder, kontakt fagpersoner med spesifikk kompetanse</p> <p>Kontakt Statens barnehus og be om en anonym drøfting for å avklare om avvergeplikten i Straffeloven § 196 er gjeldende.</p> <p>Leder kontakter fagpersoner som har spesifikk kompetanse innen seksualitet</p>	<p>Leder skal varsles ved mistanke om seksuelle overgrep og/eller tidligere overgrep.</p> <p>Lillehammer: Erkki Rustad og Hedda Lervold Sanderud: Marius Bakken og Irene Kjærnstad</p> <p>Råd og veiledning dokumenteres i i skjermet journalnotat og hindre pasient innsyn jf. lovbestemmelser Drøft observasjoner, anonymt med den/de fagpersoner som har spesifikk kompetanse innenfor seksuelle overgrep. Tiltak for videre handling utarbeides.</p> <p>Lillehammer: Erkki Rustad og Hedda Lervold Sanderud: Marius Bakken og Irene Kjærnstad</p>
Ved tredjehåndsinformasjon:	Forklaring/dokumentasjon
<p>Informasjon gitt av foreldre, nærpersoner, ansatte i konsultasjon, telefon</p>	<p>Kontakt din nærmeste leder Kontakt Statens barnehus for anonym drøfting. Vurdere om Avvergingsplikten i Straffeloven § 196 er gjeldende.</p>

Oppnår ikke kontakt med nærmeste leder, kontakt fagpersoner med spesifikk kompetanse	Dokumenter i skjermet journalnotat og hindre pasient innsyn jf. lovbestemmelser ELLER: Be vedkommende om å ta kontakt med Statens barnehus for anonym drøfting. Lillehammer: Erkki Rustad og Hedda Lervold Sanderud: Marius Bakken og Irene Kjærnstad
Ved tredjehåndsinformasjon i inntak (opplysning(er) i henvisning, ressursak	Kontakt ressurspersoner som har spesifikk kompetanse: Lillehammer: Erkki Rustad og Hedda Lervold Sanderud: Marius Bakken og Irene Kjærnstad
Følg rutine for Opplysningsplikt til barnevernet	Følg prosedyre; Barn - Opplysningsplikt til barnevern
Antatt utøver må ikke konfronteres med fare for bevisforpillelse.	Kontakt med antatt utøver er politiets oppgaver.
Avklare med Statens barnehus om habiliteringstjenesten kan fortsette med intervensjon i saken	Leder eller den som er saksansvarlig kontakter Statens barnehus for å avklare med politijurist
Saksansvarlig i avdelingen sørger for at det blir opprettet en kommunalt hovedansvarlig som er utenfor mistanke til å ivareta saken lokalt	Saksansvarlig oppretter denne kontakten

Dokumentasjon

Det skal føres journalnotat over hendelsen jf. Journalforskriften.

Relevante opplysninger som er viktig for helsehjelp skrives i skjermet journal i DIPS for den som har tilgang. Den som ikke har tilgang, kontakter sin nærmeste leder. Dokumenter i skjermet journalnotat. Dette for å hindre pasient innsyn jf. lovbestemmelser

Anmeldelser og annen dokumentasjon jf. straffbare forhold føres i Public-360.

Notatet skrives i Word og anonymiseres og legges i mappe avdelingsområde – sensitivt – klinikk – oppfølging seksjon habilitering/barn eller voksen – Public 360 og skjermet journal. Send gul lapp til nærmeste leder om at det ligger et dokument i sensitiv mappe.

Referanser

[SI/06.01-42](#)

[Opplysningsplikt til politiet](#)

[SI/16.01-07](#)

[Barn - Opplysningsplikt til barnevern](#)

[PrT04/26-22](#)

[Opplysningsplikt - Varsling av Politi og Brannvesen \(Nødetater\)](#)

Forebygging av fysiske og seksuelle overgrep mot barn. En kunnskapsoversikt

[Forebygging av fysiske og seksuelle overgrep mot barn. En kunnskapsoversikt - NKVTS](#)

Utgave: 2.03	Seksuelle overgrep - Barn 0-18 år med utviklingshemming og/eller andre varige funksjonsnedsettelse	D51479 Side 5 av 5
-----------------	---	-----------------------

Overgrepsmottak – veileder for helsetjenesten [Veileder for overgrepsmottak \(helsedirektoratet.no\)](#)

Utviklingshemming og seksualitet - forebygge og håndtere overgrep: [Utviklingshemming og seksualitet - forebygge og håndtere overgrep \(naku.no\)](#)

Retningslinjer ved seksuelle overgrep mot voksne med utviklingshemming (Bufdir) [Seksuelleovergrep Retningslinjer digital norsk.pdf \(bufdir.no\)](#)

Lov om helsepersonell: [Lov om helsepersonell m.v. \(helsepersonelloven\) - Lovdata](#)

Lov om pasientrettigheter: [Lov om pasient- og brukerrettigheter \(pasient- og brukerrettighetsloven\) - Lovdata](#)

Lov om barnehager: [Lov om barnehager \(barnehageloven\) - Lovdata](#)

Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova): [Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa \(opplæringslova\) - Lovdata](#)

Lov om sosiale tjenester: [Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen \(sosialtjenesteloven\) - Lovdata](#)

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester mm: [Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\) - Lovdata](#)

Lov om spesialisthelsetjeneste: [Lov om spesialisthelsetjenesten m.m. \(spesialisthelsetjenesteloven\) - Lovdata](#)

Lov om psykisk helsevern: [Lov om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern \(psykisk helsevernloven\) - Lovdata](#)

Kvalitetsforskrift for pleie- og omsorgstjenestene: [Forskrift om kvalitet i pleie- og omsorgstjenestene for tjenesteyting etter lov av 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene og etter lov av 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester ... - Lovdata](#)

Forskrift om internkontroll i sosial- og helsetjenesten: [Forskrift om internkontroll i sosial- og helsetjenesten - Lovdata](#)

Krav om politiattest: [§ 20a. Krav om politiattest - Helsedirektoratet](#)

Lov om straff (straffeloven): [Lov om straff \(straffeloven\) - Lovdata](#)

Lov om rettergangsmåten i straffesaker: [Lov om rettergangsmåten i straffesaker \(Straffeprosessloven\) - Lovdata](#)

Lov om fri rettshjelp: [Lov om fri rettshjelp \[rettshjelploven\] - Lovdata](#)

NOU 2006:10: Fornærmede i straffeprosessen: [NOU 2006: 10 - regjeringen.no](#)

Statens barnehus: [Hjem | Statens Barnehus](#)

Barnevernet: [Barnevern | Bufdir](#)

Sykehuset Innlandet, Habiliteringstjenesten:

- [Habilitering ved vansker knyttet til pubertet, seksualitet og identitet hos barn og unge med funksjonsnedsettelse - Sykehuset Innlandet HF \(sykehuset-innlandet.no\)](#)
- [Habilitering ved vansker knyttet til pubertet, seksualitet og identitet hos voksne med funksjonsnedsettelse - Sykehuset Innlandet HF \(sykehuset-innlandet.no\)](#)